

2024.09 hó

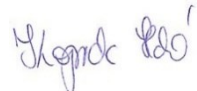
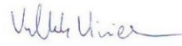

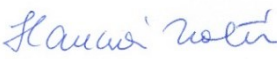
FILKEHÁZA KÖZSÉG TELEPÜLÉSTERVEI TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TERV

véleményezési eljárásra

KRATU Településmérnöki és Tanácsadó Kft.

ALÁÍRÓLAP

Tervező:	KRATU Településmérnöki és Tanácsadó Kft. képviseli: Sin Emília ügyvezető 1038 Budapest, Róza köz 3/A adószám: 32100996-2-41	
Településtervezés:	Sin Emília vezető településrendező tervező területrendező tervező TT/1 01-4657/11, TR 01-4657	
Tájrendezés-, zöldfelület tervezés környezetvédelem:	Koprda Ildikó vezető zöldfelületi és tájrendezési tervező TK 01-5171, K 01-5171, TR-01-5171	
	Veklyuk Vivien tájrendező és kertépítő mérnök	
Társadalom-, gazdaság, településtervezés	Surinya Dóra geográfus	
Közlekedéstervezés:	Mobil City Mérnöki Tanácsadó Bt. Macsinka Klára ügyvezető vezető tervező okl. építőmérnök 13-1017, KÉ-K, Tkö	
	Szücs Gergely okl. építőmérnök	
Közműtervezés:	KÉSZ Közmű és Energetikai Tervező Kft. Hanczár Zsoltné ügyvezető vezető tervező okl. gépészmérnök okl. városépítési szakmérnök TE, TH, TV-01-2418	
Régészet:	Dr. Tankó Károly régész, örökségvédelmi szakértő OKM 289-5/2008	

TARTALOMJEGYZÉK

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TERV

I.	A HATÁLYOS KONCEPCIÓ FŐ ELEMEI.....	4
II.	TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TERV.....	4
1.	JÖVŐKÉP.....	4
1.1.	A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji-természeti, épített és műszaki környezetére vonatkozóan.....	4
2.	STRATÉGIA.....	5
2.1.	A településfejlesztési alapelvek.....	5
2.2.	A rövid-, közép- és hosszú távú stratégiai, tematikus-ágazati fejlesztési célok, illetve az ezekhez kapcsolódó részcélok meghatározása.....	6
2.3.	A jövőkép, a stratégiai célok, a tematikus-ágazati célok és a részcélok kapcsolata.....	7
2.4.	A részcélok bemutatása.....	8
3.	CSELEKVÉSI PROGRAM.....	28
3.1.	A célokhoz kapcsolódó feladatok, tevékenységek meghatározása.....	28
3.2.	A fejlesztési akcióterületek bemutatása.....	30
3.3.	A szabályozási tartalékterületek.....	30
4.	MONITORING.....	32
5.	HATÁROZAT TERVEZET.....	33

MELLÉKLET: Településfejlesztési tervlap

I. A HATÁLYOS KONCEPCIÓ FŐ ELEMEI

Az önkormányzati adatszolgáltatás alapján a község nem rendelkezik településfejlesztési koncepcióval.

II. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TERV

1. JÖVŐKÉP

1.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji-természeti, épített és műszaki környezetére vonatkozóan

A megalapozó vizsgálat alapján megállapítható, hogy a település akkor képes kiegyensúlyozottan működni és fejlődni hosszú távon, ha megtartja népességét, megőrzi egyedi táji, természeti adottságait és a kialakult településkarakter harmóniáját. Őrzi épített értékeit és ápolja szellemi örökségét, hagyományait, valamint erősíti identitástudatát és közösségét. Bővíti és erősíti térségi kapcsolatait és minél nagyobb fokú önellátásra, illetve térségi együttműködésre törekedve, lehetőségeihez mérten szélesíti a minőségi ellátások, szolgáltatások és helyi munkalehetőségek körét, fenntarthatóan fejleszti humán- és műszaki infrastruktúráját. Az értékvédelmet szem előtt tartva színvonalas módon bemutatja épített és táji, természeti értékeit.

A jövőkép tömör megfogalmazása:

**„FILKEHÁZA, A NÉPESSÉGÉT SZILÁRDAN MEGTARTÓ,
ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZETÉVEL HARMÓNIÁBAN ÉLŐ,
ÉRTÉKEIT ŐRZŐ ÉS BEMUTATÓ, ERŐS KÖZÖSSÉG A ZEMPLÉNBEN”**

2. STRATÉGIA

2.1. A településfejlesztési alapelvek

Kezdeményező és rendszerelvű településüzemeltető és településfejlesztési szemlélet kialakítása, megerősítése: ennek lényege, hogy az önkormányzat elébe megy a várható eseményeknek, kihívásoknak és ezáltal tudatosabban tud részt benni a fejlesztési folyamatokban. Mindig számol a legkülönbözőbb összefüggésekkel, integrált megközelítésekkel, így egyidejűleg képes figyelembe venni a község belső gazdasági, műszaki, társadalmi és környezeti körülményeit, valamint a külső hatásokat és kihívásokat.

Egyetértés a fejlesztési irányokban és prioritásokban: alapvető feltétel a község és közvetlen környezetének politikai-, szakmai- és civil szervezeteinek, vállalkozásainak széleskörű együttműködése, és a fejlesztési elképzelések kapcsán kialakított konszenzusa. Az együttműködés, egyetértés hiányában nem valósíthatók meg még a legjobban megtervezett programok sem.

Alulról szerveződés: a csupán a központi stratégiák megvalósításával szemben azt jelenti, hogy a helyi érdekű társadalom- és gazdaságfejlesztési stratégia kialakítása és megvalósítása a helyi adottságokra, értékekre és lehetőségekre építve, a helyi szereplőkkel együttműködésben történik.

Integrált megközelítés, komplexitás: a településfejlesztés nem csupán a műszaki megújításra törekszik, a tervezés során ugyanolyan súllyal kell figyelembe venni a társadalmi és gazdasági tényezőket. Olyan összetett gondolkodásra és tervezési szemléletre van szükség, amely képes átlátni a különböző irányú fejlesztések egymást feltételező és egymást erősítő összefüggéseit, és ezt a helyi közösséggel szorosan együttműködve próbálja megvalósítani, ami által társadalomépítési, gazdaságfejlesztési és környezeti megújítási folyamatok is megvalósulnak.

Fenntarthatóság: a településfejlesztés hosszú távú folyamat, amelyben a fenntarthatóság társadalmi, gazdasági és környezeti szinten együttesen jelenik meg. A külső források bevonása a helyi erőforrások mobilizálását, arányának növelését eredményezi. A hatásoknak való kiszolgáltatottság csökkentésére a leginkább célravezető módszer a helyi önfenntartásra való törekvés, egyfajta modern, nem bezárkózó autonómia kialakítása.

Értékteremtő és értéknövelő megközelítés: az önkormányzat azon igényét jeleníti meg, hogy a forrásokat még hatékonyabban hasznosítsa és fektesse be a helyi társadalomba és gazdaságba. Ebben a megközelítésben úgy kell tekinteni a humánerőforrásra, illetve az

épített és természeti értékekre, mint fontos erőforrás, a munkaerő továbbképzésére és az értékek megóvására, értékőrző fejlesztésére pedig, mint célzott befektetés.

Vállalkozás megtartó, vállalkozás ösztönző stratégiák: ennek a stratégiának az a célja, hogy a betelepülni vágyó, illetve a helyi alakuló és már működő vállalkozások elégedettek legyenek, ezáltal a települést válasszák működési területüknek, illetve ne helyezték át működésüket más településre. Az önkormányzat, kevés közvetlen beavatkozási eszköze révén, ösztönző, támogató, a működést könnyítő lépésekkel, információkkal segítheti a vállalkozásokat. Ezek közé tartozik az adminisztratív segítségnyújtás, az üzleti tanácsadó szolgáltatás, a vállalkozói hálózatok kiépítése, és egyéb, az önkormányzat által nyújtható specializált szolgáltatások.

2.2. A rövid-, közép- és hosszú távú stratégiai, tematikus-ágazati fejlesztési célok, illetve az ezekhez kapcsolódó részcélok meghatározása

Stratégiai célok

- Népeségmegtartó erő növelése, a társadalmi és gazdasági feltételek javítása
- Táj, természeti és épített környezet megőrzésére és értéktudatos fejlesztésére alapozott ökotudatos turizmusfejlesztés
- Műszaki infrastruktúra fejlesztése, fenntartható települési környezet kialakítása

Tematikus-ágazati célok

- A. A szolgáltatások rendszerének fejlesztése, a társadalmi kohézió erősítése
- B. A helyi gazdaság fejlesztése, munkahelyteremtés
- C. A harmonikus településkarakter és a jellegzetes táj, természeti adottságok védelme, fejlesztése és kapcsolódó turisztikai fejlesztések
- D. Fenntartható, hagyományos, természetkímélő tájhasználat ösztönzése, potenciál kiaknázása
- E. A műszaki infrastruktúra fejlesztése és a környezeti állapot javítása a klímabarát szemlélet mentén

Részcélok

A tematikus-ágazati célok további részcélokkra bonthatóak, melyek az alábbi, a célok rendszerét bemutató táblázatban láthatóak.

2.3. A jövőkép, a stratégiai célok, a tematikus-ágazati célok és a részcélok kapcsolata

JÖVŐKÉP	„Filkeháza, a népességét szilárdan megtartó, épített és természeti környezetével harmóniában élő, értékeit őrző és bemutató, erős közösség a Zemplénben”				
STRATÉGIAI CÉLOK	Népességmegtartó erő növelése, a társadalmi és gazdasági feltételek javítása		Táji, természeti és épített környezet megőrzésére és értéktudatos fejlesztésére alapozott ökotudatos turizmusfejlesztés		Műszaki infrastruktúra fejlesztése, fenntartható települési környezet kialakítása
TEMATIKUS-ÁGAZATI CÉLOK	A. A szolgáltatások rendszerének fejlesztése, a társadalmi kohézió erősítése	B. A helyi gazdaság fejlesztése, munkahelyteremtés	C. A harmonikus településkarakter és a jellegzetes táji, természeti adottságok védelme, fejlesztése és kapcsolódó turisztikai fejlesztések	D. Fenntartható, hagyományos, természetkimélő tájhasználat ösztönzése, potenciál kiaknázása	E. A műszaki infrastruktúra fejlesztése és a környezeti állapot javítása a klímabarát szemlélet mentén
RÉSZCÉLOK	1. A közszolgáltatások minőségi és mennyiségi fejlesztése	1. A gazdasági környezet feltételeinek javítása, vonzó vállalkozói környezet kialakítása	1. Az épített értékek és a településkarakter védelme	1. A környezettudatos mezőgazdaság támogatása, a biodiverzitás növelése, a természetkimélő gazdálkodási módszerek, helyi sajátos gazdálkodási formák ösztönzése	1. A gyalogos, kerékpáros és helyközi közösségi közlekedés javítása, fejlesztése
	2. Rekreációs és sportrendezvények számának bővítése, közösségi terek fejlesztése, kialakítása	2. A munkavállalók képzettségének, versenyképességének javítása	2. A zöldfelületek településkarakterhez igazodó, ökológiai és használati értékét növelő fejlesztése a rekreációs és sport tevékenységek szolgálatára	2. A természeti környezet megőrzése fenntartható hagyományos tájhasználattal, az extenzív folyamatok támogatásával	2. Csapadékvíz megtartása, megfelelő felszíni vízvezetés megoldása, mezőgazdasági öntözés
	3. A fiatalok identitástudatának erősítése a közösség kohéziós erejével és a hagyományörzés szerepének erősítésével	3. Helyi adottságokra, értékekre, térségi együttműködésre alapozott turizmusfejlesztés	3. Táji, természeti értékek megőrzése, fenntartható, (öko)turisztikai irányú fejlesztése	3. Klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak mérséklése, erdőterületek megőrzése, természetkimélő erdőgazdálkodás támogatása, erdősítés, tájfásítás	3. Megújuló energiaforrások felhasználási körének bővítése, az energiahasználat korszerűsítése

2.4. A részcélok bemutatása

A. A szolgáltatások rendszerének fejlesztése, a társadalmi kohézió erősítése

A.1. A közszolgáltatások minőségi és mennyiségi fejlesztése

Alacsony lélekszámú településről lévén szó, a község számára hosszabb távon sem lehet reális cél, hogy minden közszolgáltatás helyben elérhetővé váljon. Ugyanakkor **a népességmegtartó erő növeléséhez mindenképpen szükséges a település közszolgáltatásainak fejlesztése**, az ellátások színvonalának, körének és kapacitásának növelése. A **meglévő közintézmények folyamatos fejlesztése**, korszerűsítése (pl. épületenergetikai felújítás, akadálymentesítés, informatikai fejlesztések) mellett a demográfiai folyamatokhoz, az egyre nagyobb arányt képviselő idős lakossághoz igazodva, elsősorban az **egészségügyi és szociális ellátás** fejlesztésére kell nagy hangsúlyt fektetni. Tekintettel a népesség, országosan is jellemző rossz egészségügyi állapotára, kiemelten fontos **a lakosság egészségtudatosságának a fejlesztése**. Ehhez szervezett és folyamatos egészségkommunikációra van szükség, civil szervezetek és népegészségügyi szakemberek bevonásával fontos a lakosság figyelmét felhívni az egészséget veszélyeztető kockázati tényezőkre, illetve az egészséges életmód, a prevenció és a szűrővizsgálatok fontosságára. A településnek ezért folyamatosan keresnie kell a lehetőségeket **egészségmegőrző programok és szűrések szervezésére**, lehetőség szerint helyben, a községben. Az egészségmegőrzéshez szorosan kapcsolódik **a megfelelő sportolási és rekreációs** (pl. funkcionális sportterületek és zöldfelületek, színvonalas közművelődés segítségével) **lehetőségek biztosítása** a településen, illetve a lakosság egészségtudatos szemléletmódjának már a gyerekkorban (akár már az óvodában) történő kialakítása. Bár a településeknek nincsen ráhatása az egészségügy országos és területi rendszerére, de fontos célként kell kiemelni **az egészségügyi ellátások minél közvetlenebb, könnyebb elérését**, az utazási idők minél nagyobb mértékű csökkenését.

A szociális ellátás tekintetében **elsősorban az idősellátáshoz és a szenvedélybetegek ellátásához kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése a cél**. Fontos feladat, hogy **minél több** nappali ellátás keretében elérhető **szolgáltatás álljon helyben rendelkezésre**, a lehető legmagasabb színvonalon. Ilyen szolgáltatások például a csoportos foglalkozások, az egészségügyi állapot folyamatos figyelemmel kísérése, illetve a változatos kulturális programok vagy a kirándulások. Az önkormányzat rövidtávú tervei között szerepel egy **szenvedélybeteg klub kialakítása** a hivatal és könyvtár mellett, de **célként rögzíthető egy idősek klubja létrehozása is**. Hosszabb távon **cél lehet egy bentlakásra is lehetőséget nyújtó, időskorúak és akár szenvedélybetegek ellátását is végző intézmény létrehozása**, a környező településekkel közösen, **társulás formájában**. Az intézmény számára a legideálisabb helyszínnek Pálháza mutatkozik.

A **nevelés-oktatás** esetében, helyi intézmény híján, a társulás által fenntartott Pálházai székhelyű óvoda és mini bölcsőde kapcsán fogalmazódhat meg célként az **óvodai és különösen a bölcsődei férőhelyek bővítése**, valamint **a nyitva tartás rugalmasabbá tétele**,

jobban illeszkedve a szülők ingázási szokásaihoz, időbeosztásához (korábban nyitnak és később zárnak).

A.2. Rekreációs és sportrendezvények számának bővítése, közösségi terek fejlesztése, kialakítása

A településen hagyományosak és rendszeresek a szabadtéri **rendezvények, események**, amelyek **a közösségi élet kiemelt szinterei**. A programok, rendezvények helyszínei legtöbbször a köztisztviselők és azok környezetüké. Az önkormányzat számára fontos célkitűzés **a meglévő rendezvényterületek, közösségi terek fejlesztése, illetve kiemelkedően fontos új területek kialakítása**. Az önkormányzat számára célként fogalmazható meg **a hivatallal szembeni rendezvényterület fejlesztése, bővítése**. A már meglévő rendezvényterület esetében a fejlesztés fontos szempontja, hogy az időjárásnak való alkalmazkodást lehetővé téve, a szabadtéri létesítményen kívül **igényesen kialakított fedett** (pl. rendezvénysátor, pavilon, filagóriák), **illetve beltéri helyszín is rendelkezésre álljon**, lehetőleg a szabadtéri rendezvényterület szomszédságában. A már sikeresen működő rendezvények továbbfejlesztéséhez és új programok életre hívásához mindenképpen szükséges **új rekreációs és sportterületek kialakítása** is. Hiszen egy-egy jól kialakított, színvonalas rekreációs és sportterület egyszerre szolgálhat a helyiek számára közösségi helyszíneként és kínálhat minőségi kikapcsolódási, sportolási lehetőséget, illetve bírhat akár turisztikai vonzerővel. Ahhoz, hogy ezek a rekreációs és sportterületek minél nagyobb mértékben kihasználásra is kerüljenek, **fontos szempont ezen területek lokációja** (lehetőleg minél közelebb a településközpontokhoz), valamint **a minél sokoldalúbb, multifunkcionális kialakítása**. Célszerű a **minden korosztály igényeinek megfelelő** rekreációs és sportfunkciók kialakítása (pl. játszótér, a fiatalok számára szolgáló ügyességi pályák, labdarúgó pálya, kondi park), **illetve az ezen funkciókhoz kapcsolódó rendezvények**, pl. sportág választó sportnap, egészségnap szűrésekkel, falunapi sportprogramok **lehetőségének a megteremtése**. A rekreációs és sport rendezvényterületeket érdemes úgy megvalósítani, hogy **már a tervezésbe is bevonásra kerülnek a helyi lakosok** (pl. igényfelméréssel), elősegítve ezáltal, hogy a területet még inkább a magukénak érezzék. Az érintettek a terület kiépítésében, gondozásában, megóvásában is szívesebben vesznek részt, ha részesei voltak már a tervezésnek is. Amennyiben a fenti szempontok mentén sikerül megvalósítani ezen **új rekreációs és sport rendezvényterületeket**, azok **igazi találkozóponttá, közösségi helyszínné válhatnak**, és komoly szerepet vállalhatnak a **társadalmi kohézió** megteremtésében, erősítésében.

A.3. A fiatalok identitástudatának erősítése a közösség kohéziós erejével és a hagyományörzés szerepének erősítésével

A **népességmegtartó erő nagyságát** nem csak a helyi szolgáltatások vagy a munkahelyek száma **befolyásolja**, hanem az olyan társadalmi tényező is, mint **a helyi közösség ereje, a társadalmi kohézió mértéke**. A közösségek egyik alapját egy-egy érték felismerése és

annak védelme, az **értéktudatos szemlélet**, illetve tevékenység adja. Ennek köszönhetően kialakulhat és **megerősödhet az identitástudat, illetve a lokálpatriotizmus, amely mára, elsősorban a fiatalabb generációk körében, de a népszerűség egészét tekintve is jelentősen meggyengült.** A település **számos értéket** tudhat a magáénak, **amelyeket érdemes a középpontba emelni.** Ilyen érték a nyugodt, falusias karakter, a néphagyományok, a nemzetiségi kötődés és a vallási értékek, illetve nem utolsósorban az az egyedi és értékes természeti környezet, amely a Zemplén sajátja. Mindezeket figyelembe véve az önkormányzat számára **kiemelt célkitűzés kell legyen az értékközpontság.** Ezért mindamellett, hogy a lehető legnagyobb mértékben **segíti a közösségeket, civil szervezeteket** (pl. anyagi támogatás formájában, közösségi tér biztosítása által), **kiemelt figyelmet kell fordítani a közművelődési intézményekre, illetve elsősorban a kulturális, hagyományörző rendezvényekre, programokra.** A Faluház és a Könyvtári, Információs és Közösségi Hely **műszaki fejlesztése, korszerűsítése** (pl. épületenergetikai felújítás, akadálymentesítés, infokommunikációs fejlesztések, könyvállomány frissítése) mellett célszerű olyan **közművelődési szakember alkalmazása** (akár több településsel közösen), akinek a feladata egyebek mellett kulturális programok, rendezvények szervezése, koordinálása, valamint a közösségszervezés. Az önkormányzat számára célként rögzíthető ezenkívül egy olyan **települési értéktár kialakítása**, melyet helytörténeti, néprajzi és nyelvi emlékek, értékek gyűjtésének, dokumentálásának és bemutatásának céljával hoznak létre. Az értéktár természetesen **folyamatosan bővíthető.**

Az önkormányzat további céljaként fogalmazható meg a **Tájház fejlesztése, bővítése.** A meglévő állandó kiállítások megtartása és fejlesztése mellett cél lehet **új, időszakos kiállítások** bemutatása, **kézműves műhely, ajándékbolt kialakítása**, valamint a tájháznak helyet adó épület közelében **szabadtéri kiállítóhelyszín** kialakítása. A Tájház előbbé és ezáltal vonzóbbá tétele érdekében célszerűek a **technikai fejlesztések** is, amelyek lehetővé teszik az interaktívabb kiállítások létrehozását. Összességében olyan intézmény kialakítása a cél, amely **autentikus és színvonalas helyszínül** szolgál a hagyományörző és egyéb kiállításoknak, programoknak, csoportfoglalkozásoknak, ezáltal bővíti a település közművelődési, kulturális és turisztikai lehetőségeit is, illetve a község rendezvényhelyszíneinek, közösségi színtereinek sorát.

A rendezvények esetében nagyon fontos egyrészt **a már sikerrel futó rendezvények továbbvitele és színvonalának emelése**, másrészt olyan **új programok életre hívása, amelyek elsősorban a hagyományörzést, a helyi és térségi tradíciókat, akár a kézműves hagyományokat, akár az erdőgazdálkodás és az állattartás hagyományait állítják a középpontba.** Ezen népi kultúrát népszerűsítő hagyományörző rendezvények gasztronómiai programokkal, kézműves foglalkozásokkal és vásárral vonzó programlehetőséget kínálnak nem csak a községben vagy a térségben élők, hanem a távolabbról érkezők számára is. Jó lehetőségek rejlenek az **egy-egy szomszédos településsel együtt megrendezett eseményekben** is, amelyek mindamellett, hogy szélesebb körű érdeklődésre számíthatnak, erősítik a települések közötti partnerkapcsolatokat. A fentiekén túl érdemes olyan **programsorozatot** életre hívni, melynek keretében **a résztvevőknek lehetőségük nyílna** könnyedebb, szórakoztató

formában (pl. gyűjtőfüzetbe történő pecsétgyűjtés, pontgyűjtés, a településhez kötődő megnyerhető ajándékok segítségével) **jobban megismerni a településüket és annak térségét**, az épített értékeket, a hagyományokat és a természeti kincseket.

B. A helyi gazdaság fejlesztése, munkahelyteremtés

B.1. A gazdasági környezet feltételeinek javítása, vonzó vállalkozói környezet kialakítása

A népességmegtartó erő növelésének a társadalmi szempontok mellett természetesen gazdasági aspektusai is vannak. A **település gazdasági teljesítményének növeléséhez**, a **munkahelyteremtéshez** általános célkitűzésként rögzíthető **a helyi gazdasági környezet javítása**, a támogató vállalkozói környezet kialakítása és fenntartása, amely mind a meglévő gazdasági szervezetek fejlődése, mind pedig az új vállalkozások letelepedésének ösztönzése érdekében fontos. A helyi gazdasági környezet javításához mindenképpen szükséges **az önkormányzat támogató, proaktív magatartása** (pl. folyamatos egyeztetések a gazdasági szereplőkkel, tanácsadás többek között jogi, adó és marketing kérdésekben). Nagy segítséget adhat az önkormányzat a helyi gazdasági szervezetek, illetve a vállalkozni kívánó helyiek számára a **vállalkozói ismeretek bővítésével**. Célszerű ezért **rendszeres jelleggel előadásokat, képzéseket szervezni** többek között a vállalkozási, pénzügyi, jogi, informatikai alapismeretek, a pályázatfigyelés és a pályázatírás részleteinek, illetve a hitellehetőségek ismeretének az elsajátítása érdekében. Érdemes **külön figyelmet fordítani** azon egyénekre és vállalkozásokra, akik **mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, illetve idegenforgalmi profilú vállalkozást kívánnak elindítani vagy már ilyen vállalkozást működtetnek**. Ezen vállalkozni vágyók és vállalkozók számára célszerű olyan **tematikus képzéseket** szervezni, ahol a vállalkozási alapismeretek mellett megismerhetik egyebek között az aktuális gazdasági trendeket és lehetőségeket, valamint a marketing tevékenység fontosságát és mikéntjét.

A helyi leendő vagy már aktív gazdasági szereplők támogatásán túl kiemelkedően fontos az **új gazdasági szervezetek letelepedésének ösztönzése** is, amelynek fontos eszközei a betelepülni szándékozó vállalkozásokkal folytatott **folyamatos egyeztetések**, illetve az **adókedvezmények**. Az új vállalkozások esetében fontos szempontként kell rögzíteni, hogy **elsősorban mezőgazdasági** (zöldség- és gyümölcsstermesztés, illetve feldolgozás, állattenyésztés), **erdőgazdálkodási, illetve idegenforgalmi profilú gazdasági szervezetek letelepedése a cél**, hiszen ezen tevékenységeknek vannak **hagyományai és jó adottságai** is a településen, ezen ágazatok **nem gyakorolnak jelentős környezeti hatást, illetve nagyobb az élők munkai igényük is**.

Ki kell emelni ezen kívül a **térségi együttműködések fontosságát**. Célként fogalmazható meg a **folyamatos kooperáció** a térségi települések önkormányzataival, valamint gazdasági szereplőivel, például **gazdasági fórumok** segítségével, melyeken körbejárhatóak a problémák és a lehetőségek (pl. térségi gyümölcs- és zöldségfeldolgozás, turizmusfejlesztés). A folyamatos együttgondolkodás segítségével akár **közös fejlesztési célok** is meghatározhatóak, melyek megvalósítására **közös projektek, pályázati tevékenységek** is elképzelhetőek.

A fentiek hozzájárulnak a **helyi gazdaság környezettudatos erősödéséhez, a munkahelyteremtéshez, ezzel összefüggésben az ingázás mértékének csökkenéséhez és nem utolsósorban az önkormányzat iparüzési adóbevételének növekedéséhez is.**

B.2. A munkavállalók képzettségének, versenyképességének javítása

Ugyan az utóbbi időszakban jelentősen javult a település lakosságának képzettségi helyzete, **a helyi munkaerő képzettsége még mindig jelentősen kedvezőtlenebb az országosnál.** Mivel a versenyképesség szempontjából a képzettségnek igen fontos szerep jut, ezért **kiemelt feladat a községben a képzettségi helyzet javítása,** amellyel javíthatóak a helyiek életkörülményei és növelhető a település gazdasági ereje.

A képzettségi helyzet javításában a minél színvonalasabb nevelés és oktatás biztosítása mellett **fontos szerep jut a felnőttképzésnek, a továbbképzéseknek, illetve átképzéseknek.** Elsősorban olyan ismereteket, képesítést adó **tanfolyamok szervezése a célravezető,** melyek elvégzése után **a munkavállalók jobban érvényesülhetnek a helyi és térségi munkaerőpiacon,** elősegítve ezzel a helyben maradást. A képzések rendszeres megszervezése és **sikere nagyban függ a térségi települések együttműködési képességétől.** Egy, a foglalkoztatottak versenyképességének javítását célzó **közös, térségi szintű továbbképző, átképző rendszerrel** jelentősen csökkennek a települések egyéni terhei, illetve kialakulhat és hosszú távon is sikerrel működtethetővé válhat egy színvonalas képzési rendszer. A folyamatos, megfelelő kínálatot nyújtó tanfolyamok egyrészt hozzájárulhatnak egy, **a helyi igényekhez sokkal jobban alkalmazkodó képzettségi struktúra** kialakulásához, másrésztől és ezzel összefüggésben, **jelentősen csökkenthetik** a településről eljárók jelenleg igen magas számát, **az ingázás mértékét.** Ezen közös képzési rendszerben a tanfolyamok lebonyolítására (a helyszín és az oktatói gárda tekintetében is) **bevonhatóak Pálháza és a térség oktatási, képzési intézményei** (pl. Sátoraljaújhely, Sárospatak intézményei). A térség erős mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodási profiljára és hagyományaira, valamint az erősödő idegenforgalmi tevékenységre alapozva **célszerű nagy hangsúlyt fektetni azon képzésekre, melyeken a résztvevők a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és az erre épülő feldolgozóipari, valamint a turizmushoz kötődő szakmák tudását tudják elsajátítani.** A képzésekben résztvevőket **célszerű abban is segíteni, hogy minél könnyebben eljussanak a képzés helyére** (pl. kisbuszos különjáratokkal).

A képzettség tekintetében **nagy hangsúlyt kell fektetni a fiatal, pályakezdő munkavállalók, valamint az esélyegyenlőség tekintetében leginkább érintett társadalmi csoportok,** elsősorban a mélyszegénységben élők és a romák, a nők, az idősek, illetve a fogyatékkal élők **versenyképességének a javítására.** A **fiatalok számára** jelentős támogatást jelenthet, ha az önkormányzat rendszeres jelleggel **pályaorientációs és karrier tanácsadásokat** szervez, illetve olyan **tréningeket** indít, **amelyek a vállalkozóvá válást célozzák.** Az **esélyegyenlőség tekintetében leginkább érintett társadalmi csoportok esetében a képzettség javításával a cél a hátrányok** (pl. az általános alulképzettség, informatikai tudás hiánya, előítéletek, szerény nyugdíj, a gyermekvállalás melletti

munkavégzés problematikája) **ledolgozása**, ezáltal az életminőség javítása. A munkavállalók képzettségének, versenyképességének javítását elérendő, a fent említett munkavállalói csoportok fókuszba helyezésével **célszerű egy részletes program, koncepció kidolgozása** az önkormányzat részéről, **amely rögzíti a képzettségi és foglalkoztatási helyzet javításának lehetőségeit, feladatait**. Ilyen lehetőségek egyebek mellett a tanácsadások, az informatikai alapismeretek megszerzését és bővítését célzó képzések, a flexibilisebb munkahelyek, a részmunkaidő és távmunka lehetősége, illetve a kooperáció a hasonló problémákkal küzdő térségbeli településekkel és vállalkozásokkal.

B.3. Helyi adottságokra, értékekre, térségi együttműködésre alapozott turizmusfejlesztés

A település és tágabb környezete igen kedvező turisztikai adottságokkal rendelkezik. Ilyen adottság egyebek mellett a nyugodt falusias karakter, az épített és kulturális értékek, valamint az a változatos domborzati viszonyok, kiterjedt erdőségek és vizes élőhelyek jellemezte egyedi és értékes természeti környezet, amely a Zempléni-hegység sajátja. Ezen természeti és épített értékeknek köszönhetően **adja magát annak a lehetősége, hogy a turizmus sikeres fejlesztésével az idegenforgalmi ágazat a település húzóerejévé váljon.**

A község adottságait és az önkormányzat fejlesztési elképzeléseit figyelembe véve a turisztikai fejlesztéseket elsősorban a nyugodt, falusias karakteren és a hagyományőrzésen alapuló **falusi turizmus**, valamint a természeti környezet lehetőségeit kiaknázó **aktív turizmus, legfőképpen a természetjáró-, a kerékpáros-, a lovas- és az ökoturizmus** előtérbe helyezésével célszerű megvalósítani. A falusi turizmus élénkítése kapcsán az önkormányzatnak elsődlegesen a közművelődési, hagyományőrző intézmények, illetve a hagyományőrzést a középpontba állító rendezvények fejlesztését, életre hívását kell célként kitűzni. A táji, természeti adottságokat kiaknázandó a természetjárás és kerékpározás (pl. tanösvények kialakítása, a gyalogos és kerékpáros túraútvonalak mentén pihenőhelyek kiépítése, kerékpáros szervízpontok létesítése), a tereplovaglás (lovastúra útvonalak kijelölése, lovastúrák szervezése), illetve a vadászat (pl. vadászházak felújítása, újak kialakítása) feltételeit kell javítani.

Az idegenforgalmi ágazat fejlesztése kapcsán **fontos egyrészt, hogy a turizmusfejlesztésre irányuló bármely tevékenységnél az elsődleges szempont a táji, természeti környezet és az épített értékek tiszteletben tartása, megóvása kell legyen.** Másrészt az idegenforgalmi potenciál növeléséhez **alapvetően szükséges a megfelelő turisztikai háttérinfrastruktúra megléte.** Fontos, hogy a térségbe érkezőket be tudja vonzani, meg tudja állítani a település, akár egy szálláshellyel, étteremmel, kávézóval, kereskedelmi vagy szolgáltató egységgel. Ezért **mindenképpen szükséges a megfelelő számú, illetve színvonalú vendéglátó, kereskedelmi és szolgáltató egység megléte a településen**, kiemelkedő célkitűzés tehát új egységek kialakítása (pl. vendégház, bisztró, kerékpáros szervízpont), valamint a meglévők fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan célként rögzíthető **a lakásállomány folyamatos figyelemmel kísérése**, valamint az önkormányzat pénzügyi lehetőségeihez mérten a kihasználatlan ingatlanok egy részének megvásárlása, illetve ezek

megvásárlására turisztikai befektetők felkutatása, hiszen **a kihasználatlan ingatlanok a turizmusfejlesztés fontos elemei lehetnek.** A térségben az utóbbi időszakban sok leromlott állagú, kihasználatlan lakóépület is gazdát cserélt és igényes, értékörző felújítás után vendégházként került hasznosításra, amely jelzi, hogy elindultak a pozitív folyamatok. Az önkormányzat a turizmusfejlesztés előmozdítása érdekében **vendégház kialakítását tervezi** a Faluház fejlesztésének keretében. A középtávú elképzelés szerint **egy 8-10 szobás vendégház kerülne kialakításra.** A szálláshelyek bővítése szempontjából jó lehetőségeket kínál **a Füzérkajatai elágazás közelében lévő,** korábban szabadidős tevékenységeknek szánt terület is. **A beépítetlen területnek kiváló az elhelyezkedése,** hiszen a lakott terület szélén található, a műemlék templom, a Falu-patak és a Füzérradványra tartó földút közelében. A patak mentén tanösvény, a földút mentén, a település egyik legmagasabb pontján pedig kilátó kialakítását tervezi az önkormányzat. A hagyományos szálláshelyek, vendégházak kiegészítéseként célszerű a területen **a természettel még szorosabb kapcsolatot nyújtó szálláshelyet,** például kempinget, faházakat vagy jurta tábort kialakítani. Ehhez egy kifejezetten nagy, több mint 1 hektáros, jelenleg magántulajdonban lévő terület áll rendelkezésre. Az önkormányzat további tervei között szerepel a településközpontban, **a rendezvényeknek helyet adó terület turisztikai fejlesztése** is. A középtávú terv szerint itt egy büfével vagy bisztróval, illetve elektromos töltővel (gépkocsi és kerékpár számára egyaránt) rendelkező **turisztikai pont kialakítása a cél.**

A fentiekén túl a turizmus sikeres fejlesztéséhez elengedhetetlen **a térség más szereplőivel történő aktív és hosszú távú együttműködés,** a meglévő és a tervezett **turisztikai attrakciók,** szolgáltatások **hálózatszerű összekötése, felfűzése,** hiszen a települések egy széles választékú, térségi turisztikai palettát kínálva a jelenleginél jóval **jelentősebb idegenforgalmi vonzerőt** tudnak generálni. Ebben a tekintetben kiemelkedően fontosak a vidékfejlesztési társulások, egyesületek. Ilyen szervezet a **Zempléni Tájak Vidékfejlesztési Egyesület** helyi akciócsoportja. A 2008-ban, önkormányzati, vállalkozói és a civil szféra szereplőivel megalakult szervezet célja a helyi településeken a gazdaság élénkítésének, illetve az életminőség javulásának elősegítése, amelyben **kitüntetett szerep jut a turizmusfejlesztésnek.** Az egyesületnek köszönhető egyebek mellett egy értéktár, a természeti és épített értékeket bemutató és népszerűsítő médiatartalmak, valamint a „Zemplén Kincse” helyi termék védjegy megalkotása. A jövőt tekintve az önkormányzat számára feladatként rögzíthető **az egyesülethez való csatlakozás és a közös munkában való minél aktívabb részvétel,** illetve az egyesület számára célként rögzíthető **egy egységes, térképes turisztikai adatbázis létrehozása,** amely **interaktívan** tájékoztatja az érdeklődőket a Zemplén összes látnivalójáról, attrakciójáról, az éppen aktuális rendezvényekről, programokról, az összes szolgáltatóról, vendéglátóhelyről, szálláshelyről, a sportolási és rekreációs lehetőségekről, illetve helyi termékekről. Jó lehetőséget kínál ezen kívül a térségi gyalogos, kerékpáros és lovas túraútvonalak mentén **egységes, igényes megjelenésű útjelző és tájékoztató táblák** elhelyezése, melyek informálják a túrázót az adott település és a térség látnivalóiról, szolgáltatóiról, szálláshelyeiről, helyi termékeiről. A fenti együttműködési lehetőségek, az attrakciók összekötése mellett mindenképpen említést kell tenni a **közös rendezvények**

fontosságáról. A turizmusfejlesztés hatékony eszköze lehet a már jól működő közös rendezvények továbbfejlesztése, illetve a rendezvények számának bővítése, akár új tematikus, főként a hagyományörzést, az egykor a megélhetést jelentő tevékenységek (pl. erdőgazdálkodás, állattenyésztés) bemutatását a középpontba helyező közös rendezvények életre hívása. A rendezvények sorából érdemes kiemelni az évről évre egyre nagyobb népszerűségnek örvendő, már országos szinten is jelentős **Zempléni Fesztivált**, amely minden évben zenei és művészeti előadásokkal, kiállításokkal és gyerekprogramokkal várja a térség számos településén az érdeklődőket. A térség települései számára **komoly turisztikai lehetőséget** jelent programhelyszínt biztosítani a Fesztiválon, ezért **mindenképpen érdemes a részvételre törekedni.**

C. A harmonikus településkarakter és a jellegzetes táji, természeti adottságok védelme, fejlesztése és kapcsolódó turisztikai fejlesztések

C.1. Az épített értékek és a településkarakter védelme

A nyugodt hangulatú, hagyományos karakterű községben egyértelműen a **falusias jegyek** a legdominánsabbak. A jellemzően oldalhatáron álló, előkertes beépítési mód, az épületek egylakásos, viszonylag egységes kialakítása és magassága eredményezte harmonikus, nyugodt utcaképek és nem utolsósorban a település egyedi értékeit képviselő népi építészeti jegyek, közterületi alkotások, a templom, valamint a műemléki és helyi védelem alatt álló értékek mind hozzájárulnak a település karakterességéhez és egyben **meghatározzák az épített környezet alakításának a megfelelő irányát is. Elsődleges célként kell rögzíteni az épített értékek és a településkarakter védelmét.** Az új beépítéseknél semmiképpen nem cél az utcaképhez nem illeszkedő, tájidegen beépítés, ezek helyett sokkal inkább **a településre jellemző és az utcaképekbe jól beleillő beépítések ösztönzendők.**

A településkarakter és az épített értékek védelmét szolgálja a község **Településképi Arculati Kézikönyve (TAK)**, illetve **Településképi rendelete (TKR)**, ezért az önkormányzat számára kiemelt fontosságú ezen dokumentumok **tartalmának megismertetése a lakossággal és jelentőségük, fontosságuk tudatosítása az itt élőkkel.** Az önkormányzat további fontos feladata a TAK-ban és TKR-ben **védelem alatt álló értéknek szereplő épületek védelmének, karbantartásának a támogatása és figyelemmel kísérése.** Ehhez mindenképpen szükséges egy olyan **értékvédelmi támogatási rendszer** kidolgozása, amely segítségével az önkormányzat ösztönözni és segíteni tudja az **értéktudatos tulajdonosi szemlélet kialakulását, illetve a védett épületek értékmezőő felújítását** (pl. a költségvetésben elkülönített támogatási keret, szakértelemmel rendelkező mesteremberek, szakiparosok felkutatása). A népies karakterjegyekben gazdag épületállomány miatt **érdemes ezenkívül a helyi védelem alatt álló épületek körét folyamatosan bővíteni,** további védelmi javaslatokat rögzíteni.

A művi értékvédelem kapcsán célként rögzíthető a település lakásállományának folyamatos figyelemmel kísérése, **a kihasználatlan, hagyományos karakterjegyeket**

hordozó ingatlanok körének felmérése. Az önkormányzatnak a pénzügyi lehetőségeihez mérten törekednie kell a kihasználatlan, hagyományos kialakítású ingatlanok egy részének megvásárlására, hiszen **ezen ingatlanok, az értékőrző felújítást, fejlesztést követően bevonhatóak a turizmusfejlesztésbe** (pl. vendégház) vagy **hasznosíthatóak közösségi** (pl. egyesületi helyszín, rendezvényhelyszín), **településüzemeltetési** (pl. szolgálati lakás), illetve **gazdasági célokra** (pl. vállalkozói telephely). Ezzel egyszerre érhető el az üres és hanyatló épületek helyzetének rendezése, az értékvédelem és a településfejlesztési célok előmozdítása.

C.2. A zöldfelületek településkarakterhez igazodó, ökológiai és használati értékét növelő fejlesztése a rekreáció és sport tevékenységek szolgálatára

A kiemelkedően értékes természeti környezetben elhelyezkedő kis lélekszámú településen, valamint kertesházias környezetben kisebb igény mutatkozik több és nagyobb kiterjedésű közparkok használatára, ezért a zöldfelületfejlesztés során mennyiségi növelés helyett a **minőségi fejlesztést kell előtérbe helyezni**. Filkeházán három pihenőpark található, köztük az igényesen kialakított Szentháromság templomkerttel. Emellett felújított játszótér és fitnesspark is kialakításra került, sportpálya azonban nincs a községben. A kijelölt zöldterületek mennyisége megfelelő a településen, ugyanakkor minden korosztály igényeit kielégítő funkciójú közparkkal, közkerttel nem rendelkezik, ezért **cél az egy funkciós parkok használati értékének növelése**, mely a településkarakter vizuális-esztétikai értékének megőrzéséhez és javításához is hozzájárul.

A lakosság igényeinek megfelelő, színvonalasan kialakított **rekreációs és sportterületek a közösségi élet fontos színterei**, mivel minőségi időtöltést és kedvezőbb életkörülményeket biztosítanak. A rekreációs funkciók és sportolási lehetőségek **bővítésével**, például ügyességi sportpályák, foci, kosárlabda, kézilabda és streetball pályák kialakításával, parkosított pihenőhelyek, tanösvény és túraútvonal megállóhelyeinek létrehozásával, ezek a zöld környezetbe ágyazott területek **a fiatalok kiemelt találkozóhelyévé válhatnak**, emellett **turisztikai vonzerőt** is jelentenek. A település zöldfelületi ellátottságát növeli a templomkert és a temető zöldfelülete is, ezek esetében cél a növényállomány rendszeres karbantartásának biztosítása, a kert megpihenésre alkalmassá tétele, valamint határoló növényzet ültetése. A vonalas zöldfelületi elemek esetében egy koncepcionális, közművesítési fejlesztésekhez igazodó **attraktív fásítási program** a főút mentén, kedvezően befolyásolhatja a település arculatát, emellett az utakról származó porszennyezést is mérsékeli. A belterület déli részén, a Rózsa Ferenc u. keleti oldalán, a buszmegálló környezetében fiatal vérszilva telepítés látható, a megkezdett fasor bővítése továbbra is támogatandó.

C.3. Táji, természeti értékek megőrzése, fenntartható, (öko)turisztikai irányú fejlesztése

Természeti környezet szempontjából a település **kedvező helyzetben van**, mivel a kiterjedt erdőterületekkel borított Zempléni-hegységben helyezkedik el. A település tájképi és ökológiai szempontból értékes területeinek védelmét a **természetvédelemnek alárendelt tájhasználat**, és a településrendezési eszközökben ennek megfelelően területhasználat és övezeti rendszer kialakítása biztosíthatja. A község teljes közigazgatási területe a Natura 2000 hálózat része, emellett országos szinten **kiemelkedően fontos ragadozómadár-élőhely**. A fészkelő- és táplálkozóterületek védelme érdekében kiemelt cél az **erdők mennyiségének és állapotának fenntartása**, a gyepterületek megóvása, a hagyományos területhasználati módok, mint a kaszálás és legeltetés fenntartása, valamint a biodiverzitás megőrzése. A községben jelenleg az erdőterületek mellett a szántóföldi növénytermesztésnek is jelentős szerepe van, mely esetében szintén a **hagyományos gazdálkodási formák** részesítendőek előnyben. A vízfolyások menti mezőgazdasági területek hasznosításakor vegyszermentes növénytermesztés és ökológiai gazdálkodás támogatandó. A vízfolyások menti meglévő természetes élőhelyek, társulások természeti értékének védelmét és megőrzését továbbra is biztosítani kell. Intenzív esőzéseknél időszakosan problémát okoz, hogy a Bisó-patak a felgyülemelő vizet nem képes elszállítani. A **patakmeder komplex rendezésével** javíthatók a lefolyási, vízháztartási viszonyok, emellett a patak közvetlen ökológiai, funkcionális és esztétikai hatása is hangsúlyozható, továbbá a zöldfelületi rendszer értékes elemeként is szolgál.

Az egyedülálló természeti értékek miatt a **turizmus jelentős ágazatként** van jelen a térségben. A táji- és természeti adottságok oktatási, rekreációs és turisztikai célú hasznosítása azonban, kizárólag a **természeti környezet tiszteletben tartásával és megóvásával történhet**. Az ökoturisztikai fejlesztések részeként kialakíthatók a természetjárást elősegítő gyalogos, kerékpáros és lovas túraútvonalak, tanösvények, pihenőhelyek, kerékpáros szervízpontok, szálláshelyek, vadászházak, továbbá támogatandó a lovasturizmus és tereplovaglás feltételeinek biztosítása is. Az erdei és vízfolyásokat kísérő tanösvények, tematikus útvonalak kialakítása és bemutatása minden korosztály számára remek lehetőséget nyújthat a természeti környezet megismerésére és a szabadidő változatos eltöltésére. A **túraútvonalakra felfűzhetők a helyi sajátosságok**, például a Faluház, de kialakítható helytörténeti gyűjtemény és hagyományos gazdálkodás eszközeit bemutató kiállítás is. Kiemelt fejlesztési terület a településközpont, ahol önkormányzati szándék szerint tervezett a **Faluház vendégházzá alakítása**, továbbá a már kiépített játszótér és fitnesspálya mellett **turisztikai pont létrehozása** büfével és elektromos autótöltővel. A turisztikai fejlesztések között szerepel **kemping és panzió kialakítása** a Füzérkajatai elágazástól keletre, melyhez kapcsolódóan **tanösvény létrehozása** is cél a Falu-patak mentén. A Füzérradvány felé vezető földút mentén rekreációs erdőterületek kijelölése tervezett, valamint a település legmagasabb pontján egy **kilátó megépítése**. A **Filkeházát Füzérradvánnyal összekötő tengely fejlesztése** kiváló túraútvonalat kínál a Faluháztól, a kemping területén át, a Falu-patak értékes természeti

környezetén keresztül, a rekreációs erdőben kiépíthető kilátón át, a Füzérradványi Károlyi-kastélyparkig.

D. Fenntartható, hagyományos, természetkímélő tájhasználat ösztönzése, potenciál kiaknázása

D.1. A környezettudatos mezőgazdaság támogatása, a biodiverzitás növelése, a természetkímélő gazdálkodási módszerek, helyi sajátos gazdálkodási formák ösztönzése

A vizsgálatok során megállapításra került, hogy a térségben a mezőgazdálkodási hagyomány nem túl gazdag, és az adottságokat tekintve sem túl kedvező a kép. Mindemellett azonban a helyi mezőgazdaságot a környező településekkel együtt a monokultúras gazdálkodás jellemzi. Sokszor nagytáblás, de megfelelő jövedelmezőséggel és versenyképességgel nem párosuló gazdálkodási formák vannak jelen. **Mivel Filkeházán a mezőgazdálkodás formái közül a szántó, gyümölcsös 30%-ot, a gyepek 17 %-ot képviselnek, ennek következtében célként kell rögzíteni a mezőgazdaság, az állattartás szerepének megőrzését, illetve a szektor fejlesztését, a környezettudatosság szem előtt tartásával.**

A mezőgazdasági szektor versenyképességének javítása érdekében kiemelkedően fontos **az országos trendekre megfelelően reagálni, a szektor struktúráját ezen trendeket figyelembevéve újragondolni és diverzifikálni**, hiszen a több lábbon álló mezőgazdaság elsődleges termelő funkcióján felül **hozzájárulhat a táj-és a környezetvédelemhez, a biodiverzitás megőrzéséhez**, valamint a térség társadalmi-gazdasági életképességének fenntartásához is.

Filkeházán jelenleg az uralkodó ágazatok, a szántóföldi növénytermesztés mellett egyre inkább térhódító gyümölcsösök terjedése, mely meghatározó helyet foglal el mindkét település életében, és a jövőben is alapvetően jelen lesz.

A környezettudatos mezőgazdaság hozzájárul a táj változatossága, **a biodiverzitás megőrzése mellett** a térség társadalmi-gazdasági fejlődéséhez. A tevékenység bővítése új lehetőségek megteremtésével segíti a vállalkozások gazdasági kiszolgáltatottságának csökkentését. **A mezőgazdasági termelés diverzifikálása** során előnyben részesítendő a településen **a kertészeti kultúrák zöldség- és gyümölcsstermesztés, különösen ez utóbbi további támogatása**. Egyrészt ezek kézimunka igénye is nagyobb, illetve akár feldolgozásuk is történhet helyben, így ezzel a térségi munkahelyteremtés is segíthető.

Egyértelműen megfigyelhető folyamat, hogy az **egészségtudatosság erősödésével**, folyamatosan növekszik az igény az olyan termelők iránt, akik vegyszermentes, egészségesebb árukat kínálnak. **Egyre nagyobb szerep jut a helyi zöldségeknek, gyümölcsöknek, feldolgozott termékeknek**, az egy-egy térség termelőinek áruit felvonultató termelői piacoknak. Ez a fajta **mezőgazdasági termelőtevékenység több szempontból is hasznos**. Előnye egyrészt, hogy **nagyobb az élők munkahelyteremtés, másrészt segíti a települések önellátását**, hiszen a

megtermelt gyümölcsök, zöldségek többek között a térség intézményeinek báziskonyháira kerülhetnek, ellátva azokat friss zöldségekkel és gyümölcsökkel.

A gyümölcsös-keres mezőgazdasági tevékenységek erősödésére **pozitívan hathatnak az önkormányzatok is**, akiknek egyebek mellett lehetőségük van **saját mezőgazdasági tevékenységet** folytatni, mint a már több településén is működő **szociális foglalkoztatás keretében**. Jó lehetőségeket kínál egy-egy **mintakert kialakítása**, amely **ökológiai gazdálkodást végző tevékenységével és annak bemutatásával** szerepet vállalhat az intézményi ellátásban, jó példaként szolgálhat az ökológikus termesztés terjesztésében, továbbá turisztikai attrakcióként is szolgálhat. Ez a termelési forma továbbá **összekapcsolható a hagyományőrzésen alapuló turizmussal is** (pl. mintagazdaságok kialakítása által).

A településen a volt zártkerti kiskertes területek többnyire felhagyottan állnak, jellemző a szukcessziós folyamatok megindulása, a természetes vegetáció térhódítása. az extenzív folyamatok a településterveken is támogatandóak, azonban egyes részek az említett zöldségtermesztésnek és extenzív gyümölcsösöknek otthont adhat. A területek a zártkerti használat helyett megjelenő természetesebb vegetációnak köszönhetően, szintén a biodiverzitás növelésében játszanak szerepet.

A szántóföldi növénykultúrák mellett **a településeken egyre nagyobb arányban jelenlévő gyümölcsstermesztésnek is jelentősebb szerepet kell kapnia**. Ebből a szempontból is fontos az **ökológiai gazdálkodás lehetőségeinek bővítése**. Ez az **őshonos fafajok és gyümölcs tájfajták** használatára helyezi egyrészt a hangsúlyt, másrészt a művelés módjára. Ez utóbbi esetén **eltérő művelési gyakorlatot** jelent a talaj borítottsága. A kaszált növénytakaró az ökológiai ültetvényben egy sokkal kevésbé intenzív forma, mint a konvencionális ültetvényekben alkalmazott gyomirtás. Ez alapvetően meghatározza a növények változatosságát a területen, a növények fajgazdagsága erősen összefügg a gazdaság általános **biodiverzitásával**. Tehát az **ökológiai ültetvényekben** a kevesebb, **mérsékeltbe beavatkozás következtében sokkal nagyobb változatosság** alakulhat ki, nem csak a növények, hanem a rovarok esetében is. Nagyobb a mikroélelőhelyek száma és mind térben, mind időben változatosabb források állnak rendelkezésre.

A településeken nagy hagyományokkal rendelkező **állattartás** nem figyelhető meg, nincsenek nagyobb állattartó telepek. Ugyanakkor a szukcessziós folyamatoknak köszönhetően növekvő másodlagos gyepterületek, illetve a korábbi hagyományos tájhasználatból fennmaradt legelők újrahasznosítása ma ismét a fenntartható tájhasználatot erősítő folyamat lehet. Cél az extenzív **legeltetési állattartás szerepének erősítése, támogatása akár pályázati források bevonásával és a szomszédos települések összefogásával**, együttműködésével.

Hosszú távon cél az **ökológiai sokszínűség és tájpotenciál további növelése a tájszerkezet fenntartható egyensúlyának kialakításával**. A nem megfelelő minőségű szántóterületeket egyrészt a szukcessziós folyamatként végbemenő gypesedés, másrészt a spontán

erdősülési folyamatok támogatásával, illetve **erdősítéssel** kell visszaadni a természetesebb vegetációknak. Ez utóbbiak Filkeházán Kánya-hegy és Cserjés-dűlő területén. Ez a településtervezés során is lekövetendő.

A rossz minőségű szántóterületek erdősítéséhez segítséget adhatnak a jelenleg is futó, országos erdősítési és fásítási programok. Az Agrárminisztérium összehangolt fásítási és erdősítési programjainak célja, hogy 2030-ra az ország területének 27 %-át tegyék ki az erdővel és fával borított térségek, továbbá minőségi, változatos, a termőhelynek megfelelő fajokból álló, hosszú távon is fenntartható faállományok jöjjenek létre, bár település erdővel való borítottsága az országos átlaghoz képest magas. **Az erdősült területek megőrzése, fenntartása és fejlesztése ökológiai szempontból kedvező, a biológiai változatosság fenntartásának** alapvető elemei, mindemellett megjelenésük a tájképet is változatossá teszi. A kiterjedt, minőségi erdők jelenléte a klímavédelem szempontjából is fontos.

A mezőgazdasági területeken a **biodiverzitás** növelhető továbbá **kíméleti területek** kialakításával. A kíméleti területeken a **tájfásítás** végrehajtásával, az utak, táblák mentén fasorok telepítésével, mezsgyék kialakításával, a gyepes és mélyfekvésű területek fenntartható használatával növelhető a természetes növény és állatvilág élettere.

A 10/2015. (III. 13.) FM rendelet értelmében a vízvédelmi sáv és táblaszegély, a tájelem (MePAR szerinti) fa- és bokorcsoport, magányosan álló fa, valamint a fás sáv és az erdősített területek is figyelembe vehetők „**Ökológiai jelentőségű területként**”.

Ez azt is jelenti, hogy tájban az eltérő természeti adottságokat tükröző, a **táj ökológiai egyensúlyához jobban közelítő, fenntartható tájhasználatot biztosító tervszerű** változások történnek. Ez a változás a Filkeháza esetében a megindult folyamatok támogatásával a táj **mozaikosságának növekedését jelenti, mely** egyben a **szegélyterületek növekedését** is eredményezi. Ez utóbbi indikátorként is használható a tájökológia pozitív változásának mérésére.

A fentiekkel egyetemben a **környezetkímélő gazdálkodási módszerek alkalmazása** különösen az értékes táji, természeti területekben gazdag településeken igen fontos cél. A településeket lefedő Natura2000 területek, ökológiai hálózati elemek miatt kiemelkedő a mezőgazdasági területek hasznosításánál a **vegyszermentes növénytermesztés támogatása, ökológiai gazdálkodásra való áttérést ösztönző lépések bevezetése, a biogazdálkodás elterjesztése. A természetkímélő gazdálkodás, a környezetre kevésbé terhes kemikáliák használata, a humusz megőrzést, és növelést elérő módszerek alkalmazása lehet a jövő.** Nagy veszélyt jelent a talajokra a kiszáradásuk, amely a humusz károsodását, a szélrózsió kockázatát is növeli és ezzel a termőképességet csökkenti. Ennek érdekében a rosszabb minőségű szántókon, mezsgyéken, vízfolyás mentén erdősítéseket, cserjésítéseket, védő fasor és erdősáv telepítéseket szükséges végezni. A távlatokra nézve érdemes a **mezőgazdasági területek öntözhetőségét** is biztosítani.

Hosszú távon cél az **ökológiai sokszínűség visszaállítása, a tájpotenciál tovább növelése a tájszerkezet fenntartható egyensúlyának kialakításával.**

D.2 A természeti környezet megőrzése fenntartható hagyományos tájhasználattal, az extenzív folyamatok támogatásával

A települések tájszerkezetében a **hagyományos tájhasználati formák** és ezzel összefüggésben a **természeti értékek megőrzése kiemelt feladat**. A települések kedvezően magas arányú erdősültsége, továbbá a patak menti gyepterületek fenntartandóak. A mezőgazdasági területek továbbra is megőrzendők, a helyi gazdaság szerkezetében a **jó minőségű termőterületek védendők**. A viszonylag kevés területet lefedő, azonban a térségben számottevő intenzív hasznosítású, nagytáblás művelésű mezőgazdasági területeken figyelmet kell fordítani a helyes gazdálkodásra, és **az erózió negatív hatásainak elkerülésére** a termőterületek minőségromlásának elkerülése érdekében.

A tájvédelem során a talajok termőképességének megóvása is előtérbe kerül, a már említett **természetkímélő gazdálkodás révén**, mely mind a kemikáliák használatát minimalizálja, mind egyéb humuszmegőrzést segítő módszereket foglal magában. A hagyományos tájhasználat során a **mezsgyék, vízfolyás menti növényzavok, védő fasor és erdősáv telepítések, erdősítések kialakítása** a talajkiszáradást, a humusz csökkenést megakadályozó, és a széleróziót csökkentő forma volt. **Ennek ma a klímaváltozás során egyre nagyobb jelentősége van.**

A szántóföldi növénykultúrák mellett a **településeken egyre nagyobb arányban jelenlévő gyümölcsstermesztésnek is egyre nagyobb szerepet kell kapnia**. Ebben az esetben is fontos az ökológiai gazdálkodás lehetőségeinek bővítése, tájfajták alkalmazása és ökológiai szemléletű művelési gyakorlattal kialakított ültetvények térnyerése. Ez a kevésbé intenzív forma a növények fajgazdagságával jár, így a táj általános biodiverzitása is magasabb lesz.

A **kertés művelés ma már nem jellemző** a településen, a belterületet kísérően elhelyezkedő kertekre a művelés felhagyása, a szukcessziós folyamatok megindulása, a természetes vegetáció térhódítása jellemző. Ezek a területegyégeken az **extenzív folyamatok támogatandóak**, a zártkerti jelleg nem kívánatos, a jövőben extenzív gyümölcsösként, tájgazdálkodási területként kezelendők. Filkeházán belterület keleti felén fekvő kertés területek helyén szántóföldi művelés folyik.

A településen a szántók parlagon hagyásával, a szukcessziós folyamatok erőteljes megindulásával, a **természetes, extenzív irányba ható folyamatoknak köszönhetően természetes és természetközeli gyepes és fás szárú állományok jöttek létre**. A már meglévő gyepterületekhez csatlakozóan ezeknek a földrészleteknek kaszált rétként, legelőként való használata **összefüggő kiterjedt extenzív hasznosítású területrészek kialakulásához vezetett**. Ezek a szukcessziós folyamatok nyomán kialakult, de már rétként, legelőként hasznosított extenzív gyepek, a településen meglévő és gyepként nyilvántartott területekkel együtt a továbbiakban is **fenntartandók**.

Az ökológia és tájképi szempontból értékes gyepterületek az általános területhasználat szintjén is megkülönböztetésre kerülnek, védettebb területhasználatba sorolandók (a településfejlesztési tervlapokon extenzív folyamatok támogatása kategóriával jelölt területek).

„Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet 2 §-a és 3 §-a rendelkezik a támogatás felvételének feltételeiről. Az állandó gyepké válás folyamata során a parlagon hagyott szántó, felhagyott ültetvény állandó gyepké válhat, amelyet túlnyomó részt gyepalkotó növényfajok borítanak és megfelel a gazdálkodásra vonatkozó minimum követelményeknek és ez fennáll legalább 5 évig, továbbá megfelel a fenti rendelet előírásainak.

A település teljes külterülete lefedett a Natura2000 terület, továbbá az ökológia hálózat elemei által. A kiterjedt erdőterületek fontos **ragadozómadár-élőhelyek**, emellett a legelők, gyepke és művelt területek megfelelő táplálkozóhelyet is biztosítanak a madárvilág számára. A **Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel** elnevezésű **madárvédelmi terület** természetvédelmi céljai és intézkedései között szerepel a **természetközeli állapotú élőhelyfoltok megőrzése**, egyes területek **erdőgazdálkodás alóli mentesítése**, és az erdőgazdálkodás **módjának meghatározása is**. Eszerint az őshonos fafajú, természet szerű állományokban csak természetes felújítóvágás, szálalóvágás és szálalás alkalmazása megengedett, továbbá az idősebb odvas fák visszahagyása szükséges az odúlakó madarak számára. Ezen kívül cél az idegenhonos, invazív fajok csökkentése, a tarvágás visszaszorítása mezőgazdasági művelésből eredő vegyi terhelés kockázatának mérséklése és visszaszorítása.

A Natura 2000 területeken, azaz a külterületeken így a közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzésére, fenntartására és helyreállítására vonatkozó célokat kell szem előtt tartani. Ezek a célok az átalakuló területeken is iránymutatást adnak, mely szerint a településeken hosszú távú cél az élőhelyek kiterjedésének növelése, szántók és degradált gyomos területek kaszálórétté, faültetvények erdővé alakítása. **Kiemelt cél az értékes gyepke fenntartása mellett a sérült gyepke helyreállítása, illetve az inváziós fajok, visszaszorítása.** Fejlesztési javaslatként megjelenik a **gyepke hagyományos jellegű használata kaszálással és extenzív legeltetéssel**. A legeltetett területek természetessége alacsonyabb, gyomosabbak, fajszegényebbek.

A rossz minőségű szántóterületeken fejlesztési cél lehet továbbá az érintett területek fásítása, erdősítése az erdőtelepítési és fásítási támogatások, programok igénybevételével.

A jogszabály értelmében a parlagon hagyott területek és az erdősített területek is figyelembe vehetők **„Ökológiai jelentőségű területként”**. Ezek az extenzív használatú területek **mozaikos megjelenésükkel a tájképet is változatossá teszik.**

Az extenzívebb területhasználatok megőrzését szolgálják a **korábbi beépítésre szánt területi kijelölések visszavétele**. Ezt a célt szolgálja Filkeházán a belterülettől Dk-re korábban kijelölt gazdasági terület visszavétele. A visszavétel az intenzív használatok, beépítések megjelenésének lehetőségét szűkíti.

Hosszú távon cél az **ökológiai sokszínűség visszaállítása, a tájpotenciál tovább növelése**. A területek ökológiai és ökonómiai alapú fejlesztését, a sajátos helyi adottságok megőrzését kell lehetővé tenni, a tájszerkezet fenntartható egyensúlyának megteremtésével, tájfásítás végrehajtásával, a gyepesedő és fásított területek fenntartható használatával. A védett területek, **ökológiai hálózati elemek extenzív tájhasználat**a, a gyepes és erdők a természetkímélő gazdálkodás révén fenntartandók és fejlesztendők. Így növelhető a természetes növény és állatvilág élettere, a területek biodiverzitása.

A természeti értékek megőrzését és bemutatását, olyan használatok meghatározása segítheti, mely a védendő természeti értékek védelmét is biztosítja, jelentősebb épített elemek létrejötte nélkül, azonban a területen az ismeretterjesztést szolgáló építmények elhelyezhetővé válnak. Ilyenek a patakmenti területek is, ahol egyrészt a vízfolyást kísérő puhafás vízparti galériaerdők megőrzése is biztosított, és ökoturisztikai létesítmények is helyet kaphatnak.

D.3. Klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak mérséklése, erdőterületek megőrzése, természetkímélő erdőgazdálkodás támogatása, erdősisítés, tájfásítás

A klímaváltozás hazánkban is évről évre egyre intenzívebben tapasztalható, melynek két fő hatása a **hőmérséklet-növekedésben** és a **megváltozott csapadék-viszonyokban** mutatkozik meg. A település ebből a szempontból **kedvezőbb helyzetben van**, nagyarányú biológiai aktív felületekkel rendelkezik a falusias beépítések, a nagy kertekként hasznosított telkek, a külterületek beépíthetősége, valamint a kiterjedt erdőterületek jelenléte miatt.

A főként nagyvárosokat érintő, de kisebb településeken is érzékelhető **hősziget hatás** a belterületek felmelegedését okozza. A rendelkezésre álló mérnökbiológiai módszerek felhasználásával a **komplex zöld és kék infrastruktúra fejlesztések** hatékonyan tudják javítani a település mikroklímáját és ezzel párhuzamosan a komfortérzetet. A kék infrastruktúra fejlesztésében elsődleges a **vízvisszatartás**, mely jelenleg nem megoldott a Bisó-patak esetében. Megoldást jelenthet különböző mérnökbiológiai módszerek alkalmazása, a csapadékelvezető árkok és záportárolók hatásfokának növelése. Emellett a vízfolyásokat követő, **lineáris zöldfelületek és növényzónák** is segítenek az intenzív csapadékjelenségek mérséklésében. Hosszútávon a terhelés csökkentése, valamint a csapadékvíz növényzet általi hasznosítása a rendszer költséghatékonyabb üzemeltetését okozza. A hősziget hatást fokozza, hogy a burkolt felületek könnyen felmelegsznek, valamint lég és vízzárónak tekinthetőek. Napjainkban már rendelkezésre állnak víz és

légáteresztő burkolatok, amikkel a környezetterhelés szintén csökkenthető, és fenntartja a kapcsolatot a zöld infrastruktúra elemeivel. A zöldfelületeknek ez esetben is jelentős szerepük van, mivel árnyékoló hatásukkal jelentősen mérsékelik a burkolatok felmelegedését, ezáltal javítják a mikroklímát.

Az **erdőterületek megőrzése és növelése** több szempontból is kiemelt feladat. A megújuló energiaforrások közül az erdő fenntartható módon megújítható, ezáltal jelentős szerepe van a gazdaság és a társadalom energia- és alapanyag ellátásában, magas a szénmegkötő kapacitása, valamint rekreációs lehetőségeket is kínál. Filkeházán több turisztikai fejlesztés is tervezett, köztük a Füzérradvány felé vezető földút mentén **rekreációs erdőterületek kijelölése**, mely túraútvonallal kapcsolná össze a települést a Károlyi-kastélyparkkal. Filkeházán kedvező az erdőterületek aránya, mely továbbra is megőrzendő. Ennek érdekében cél a **természetkímélő erdőgazdálkodás**, vagyis az agresszíven terjedő, idegenhonos fajok visszaszorítása, közjóléti célú erdők fenntartása, szálaló erdőgazdálkodás, tarvágás csökkentése, holtfák védelme, erdei tisztások kialakítása, fenntartása és természetkímélő anyagmozgatási módszerek alkalmazása. Tájképi és ökológiai szempontból a **mezővédő erdősávok megőrzése, bővítése és fejlesztése** is jelentős feladat. A termőföld védelme szempontjából kedvező a mezőgazdasági területeken a táblák között húzódó mezővédő erdősávok megléte, melyek mérsékelni képesek a szélerózió hatását és javítják a mikroklímát. A külterületen a véderdősávok megőrzésére, bővítésére és fejlesztésére is szükség van, amellyel tagoltabb mezőgazdasági területek alakíthatók ki.

A klímaváltozás okozta hatások épületen belül megfelelő szigeteléssel, vagy klímaberendezés alkalmazásával kompenzálhatók, utóbbi az energiaigény növekedésével jár. A megnövekedett energiaellátási igényre a megújuló energiahordozók szélesebb körű bevonása jelenthet megoldást. Hazánkban erre leginkább a napenergia alkalmas, mely új beépítések esetén épülettájolással, energiatudatos épület kialakítással, napkollektorok, naperőmű-panelek alkalmazásával, klímaberendezések villamosenergiájának működtetésével érhető el.

E. A műszaki infrastruktúra fejlesztése és a környezeti állapot javítása a klímabarát szemlélet mentén

E.1. A gyalogos, kerékpáros és helyközi közösségi közlekedés javítása, fejlesztése

A közúthálózatot tekintve a külterületi **földút kapcsolat Füzérradvány felé megerősítendő**, illetve a **temető közúti kapcsolatát meg kell valósítani**, ehhez a **Bisó-patakon átvezető közúti híd megépítendő**.

A település felülvizsgált belterületi szabályozási tervében új lakóterületi fejlesztés csak meglévő közútszakaszok mellett tervezett. A még kiépítetlen közutak esetében min. 8-12 m közterületi szélességű utakat szükséges kijelölni, annak érdekében, hogy az egyes közlekedési módok helyigénye mellett elférjen a közműsáv, a csapadékvizek elvezetését, vagy szikkasztását kiszolgáló nyílt árok, illetve legalább egyoldali gyalogjárda is. **A két országos mellékút csomópontja forgalombiztonsági szempontból fejlesztésre szorul.**

A meglévő közösségi közlekedési hálózatban módosítás nem tervezett.

A gyalogos és kerékpáros forgalom számára biztonságosabb körülményeket kell teremteni, a meglévő járdák folytonosságát, illetve a közlekedési létesítmények (autóbuszmegálló) biztonságos gyalogos elérhetőségét biztosítani szükséges.

A településen új közterületi parkolófelület kialakítása tervezett a temetőnél, a közúti megközelítés kiépítése után.

A fejlesztések előkészítése során a megközelíthetőség biztosítása minden közlekedési móddal szükséges. A legközelebbi közösségi közlekedési megállótól biztonságos gyalogos kapcsolat (legalább egyoldali járda) kiépítése javasolt. **A parkolás és a kerékpártárolás telken belül biztosítandó.**

E.2. Csapadékvíz megtartása, megfelelő felszíni vízvezetés megoldása, mezőgazdasági öntözés.

A szélsőséges időjárás okozta nagyobb csapadékesemények az épített és természetes környezet védelmének fokozottabb biztosítását igénylik, amely **a közműellátással szemben új igényeket támaszt.**

A csapadékvíz-gazdálkodásban az elmúlt években már egyre jobban megfigyelhető a csapadékvíz előfordulásának az átrendeződése, a csapadékos napok száma csökken, miközben a száraz időszak hossza nő, ezzel pedig csökken a beszivárgás és nő a lefolyás mértéke. A csapadékvíz megjelenésére egyre inkább jellemzőbb **nagy intenzitású záporok előfordulása, ami egyaránt veszélyezteti az épített és be nem épített környezetet.**

Filkeháza település döntő részén a csapadékvíz elvezetésére egy-illetve kétoldali árkot alakítottak ki. Továbbá több olyan utca is van, ahol jelenleg semmilyen elvezetési vagy szikkasztási mód nem épült meg, vagy hiányzik a közterületi vízvezetés összekötő szakasza, ezeken a területeken **nagyobb záporok után vízállásos területek kialakulásának veszélye áll fenn.** A már kialakított csapadékvíz elvezető rendszerek hidraulikai rendezése alig fordul elő és a korábbtól eltérő és a klímaváltozás hatására egyre szélsőségesebb csapadékvíz mennyiségek elvezetését nem biztosítják. Általánosan jellemző, hogy a befogadó árkok többlet vízterhelést fogadni és a kiöntés mentes továbbszállítást, biztosítani nem tudják, így a helyi víz-visszatartás kiépítése valamennyi új beépítésű telekre már régóta javasolt, a helyi építési szabályzatban már kötelező előírásként rögzített.

A csapadékvíz elvezetés zavarmentessé tétele érdekében a település csapadékvíz elvezető rendszerét fejleszteni kell, figyelembe véve a szélsőséges nagyobb intenzitású záporok, előforduló „villámárvíz” fogadási, elvezetési igényét. A településen a szélsőséges csapadékvíz események elleni védekezésre, az esetleges kárfelszámolásra az önkormányzatoknak törvényi kötelezettség alapján **helyi vízkárelhárítási tervet kell készíteni,** melyben foglaltakat évente felül kell vizsgálni. A tervet a vízügyi igazgatóság hagyja jóvá. A vízkár esemény rendezése a helyi katasztrófavédelemmel együttműködésben történik.

A vízvezető rendszer fejlesztésében **nagyobb szerepet kell kapnia a helyi víz-visszatartás megoldásának. Erre telekszinten és közterületen is megoldást kell keresni.** Valamennyi telken helyi építési szabályzattal alátámasztva, új építési tevékenységhez, amely a

burkoltság növelését eredményezné, ezzel többlet csapadékvíz elvezetéssel járna, a helyi vízvisszatartás megoldása is szükséges. A közterületi vízvezetés javítására a vízgyűjtők szállítóképességét lehetne növelni a vízgyűjtőre telepítendő **záportározókkal**, amelyet célszerű úgy kialakítani, hogy **többfunkciós hasznosításra is alkalmas legyen**. Ennek megvalósítását **célszerű lenne összekapcsolni a mezőgazdasági vízgazdálkodási célú hasznosítással, amely mezőgazdasági területek öntözésére kínálna lehetőséget**. A klímaváltozás okozta hatás, hogy a csapadékesemények hiánya is megjelenhet, amely nagy szárazságokat hoz, mint ahogy az 2022-ben tapasztalható volt. Fel kell hívni figyelmet az **EU-s pályázati lehetőségekre**, melyek lehetőséget nyithatnak a település vízgyűjtő-területére megvalósítható programok megvalósítására (pl. LIFE LOGOS 4 WATERS Önkormányzati és Vízgyűjtő Pályázati Programra).

A szélsőséges csapadékesemények keretében a befogadóknál is jelentős fejlesztési feladatok jelentkeznek. A település felszíni vizeinek, **a vízfolyások-árkoknak a megfelelő karbantartásához szükséges mederkarbantartó sávoknak**, az un. parti sávoknak a **fenntartásához szükséges területigényt** a településrendezési tervben rögzíteni kell. Hosszabb távon nagyobb fennmaradást biztosítana, ha ezek vízgazdálkodási területként lennének kijelölni, de az ezzel építési jog-vesztést okozni nem szabad.

A közeljövőben **javasolt Filkeháza településnek is elkészítenie az Integrált Települési Vízgazdálkodási Tervét (ITVT)**, amely vízgazdálkodási alapidokumentumként, adatbázisként fog szolgálni, amely a vízgazdálkodási feladatokat és azok alapjait egységes, működtethető rendszerbe összefoglalja, megteremti az összhangot a vízgazdálkodási feladatok és településfejlesztés között. A célja a vízkészletekkel való szigorúbb gazdálkodás elérése és a vízkészletek mennyiségi és minőségi védelmének a fokozottabb biztosítása, amelyhez reálisan a szennyvízkezelés megoldásában is szigorítás előírása várható.

E.3. Megújuló energiaforrások felhasználási körének bővítése, az energiahasználat korszerűsítése

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia és a földgáz áll rendelkezésre. Ugyanakkor a nem vezetékes, hagyományos energiahordozók igénybevétele az egész településen jellemző. Így **az energiaellátás** és ezzel a komfortos életkörülmények **jelenleg jellemzően nem környezetbarát módon biztosított**.

Az energiahordozóknál bekövetkezett beszerzési nehézségek és az árrobbanásuk miatt a nem vezetékes energiahordozók használatának a további növekedése várható, amely hatására a komfortos életvitel lehetősége csökken, miközben a környezetterhelése jelentősen növekszik. A közműellátás lehetőségének a megőrzése és a komfortos életvitel lehetőségének biztosítása érdekében, **az energiaellátási struktúráját teljesen új útra kell terelni**, vigyázva arra, hogy a szükségszerű energiaváltás ne a környezet terhelésének fokozottabb növekedését okozza. Az energiahordozóknál bekövetkezett beszerzési nehézségek, és árrobbanás bekövetkezése előtt is már tapasztalható volt, hogy az energiaigények a technológiák és a lakásfelszereltség fejlődésével folyamatosan

növekednek, s ezzel egyre költségigényesebb üzemeltetéssel elégíthető ki, az árrobbanást követően az áremelkedés hatványozottá vált. Az így **növekvő költség-terhelés a fenntartható fejlődési folyamat fékezőjévé vált, ennek megállítása társadalmi-gazdasági feladat.**

Az egyéni gazdasági lehetőségek alapján **a megújuló energiahordozók, kiemelten a napenergia hasznosítása egyre növekszik,** egyrészt csökkentve a közhálózatról történő energiavételezés igényét, és ezzel annak költségterheit, javítva az ingatlanok fenntartási költségeit, másrészt ma már az építésügyi előírások megengedik, hogy a termikus energiaellátást, a villamosenergia és megújuló energiahordozó hasznosításával elégítsék ki és ezzel is a teljes közműellátás követelményét teljesítik.

A megújuló energiahordozók közül érdemi hasznosításra a településen a napenergia alkalmas. A napenergia passzív és aktív hasznosítási lehetőségét is célszerű alkalmazni. A **napenergia passzív hasznosítása** különösen új beépítéseknél alkalmazható, ahol az épülettájolással, energiatudatos épület kialakítással, és megfelelő növénytakarással, árnyékolással jelentős energiafogyasztás megtakarítás érhető el. A **napenergia aktív hasznosítására a napkollektorok és naperóművek alkalmazása áll rendelkezésre.** Napkollektorral a napenergia termikus hasznosításra érhető el. Naperómű közvetlen villamosenergia termelést tesz lehetővé, amely a felmelegedést kompenzáló klímaberendezés villamosenergia igényeinek kielégítésére hasznosítható. A kiépítendő ad-vesz rendszer segítségével szinte a közhálózatról energiafogyasztás többlet nélkül, ezzel jelentősebb költségnövekedés nélkül tudja a felmelegedés kompenzálását épületen belül biztosítani. Napkollektorokat vagy napelemeket megfelelő statikai feltételek mellett lehet létesíteni az épületek tetőszerkezetén, vagy az épületeket kiszolgálva annak telkén.

A villamosenergia, mint alap energiahordozó a megújuló energiahordozó hasznosításával kiegészítve a várható **új energia-mix** alapját fogja képezni. A földgázellátás csökkenő részvételi hányaddal egyelőre fennmarad. A gazdasági nehézségekkel küzdő háztartások számára, ahol az épületgépészeti lehetőség megengedi, várhatóan a nem vezetékes energiahordozók használata előtérbe fog kerülni, amely jelentősen terheli majd a környezetet és rontja a levegő minőségét. Ennek elkerülésére kínál lehetőséget az **EU SECAP pályázata, amely a dekarbonizációhoz nyújt gazdasági támogatást,** amellyel elébe lehet menni a nem vezetékes energiahordozóra történő átállásnak és helyette a megújuló energiahordozó hasznosítását lehet növelni.

A víziközműveket érintően is jelentkeznek fenntartási költségeket csökkentő fejlesztési igények. Ezek közül elsődleges feladat, hogy **a közüzemű víz felhasználása ténylegesen csak azokon a fogyasztási helyeken történjen, ahol az ivóvíz minőségű vízre szükség van.** A házi kutak, locsoló vízvételi lehetőségek kiépítésének segítségével a nem ivóvíz minőségű vízigény kielégíthető, csökkentve ezzel a drágább ivóvíz fogyasztását.

A fenntartási költségek csökkentése elsődlegesen és általánosan valamennyi közműre vonatkozóan **a fogyasztás csökkentésével érhető el,** amely a **személyes takarékosagra törekvéssel és a takarékos fogyasztású berendezések alkalmazásával** érhető el. Ehhez a **fogyasztóknak a közművekkel kapcsolatos tudat- és szemléletformálása szükséges.**

3. CSELEKVÉSI PROGRAM

3.1. A célokhoz kapcsolódó feladatok, tevékenységek meghatározása

Társadalom

- Kiemelten kezeli a népesség csökkenését okozó problémák megoldását, növeli a népesség megtartó erőt;
- Törekszik az ellátások, szolgáltatások színvonalának növelésére;
- Tovább fejleszti, korszerűsíti a közszolgáltatásait, intézményeit;
- A rendezvényekre és a közösségi helyekre alapozva erősíti a társadalmi kohéziót;
- Tovább erősíti, bővíti a hagyományőrző tevékenységeket, hangsúlyt helyez az identitástudat erősítésére;
- Együttműködést kezdeményez és folyamatosan fent is tartja az együttműködési hajlandóságot a térségi településekkel, szereplőkkel;

Gazdaság

- Támogató helyi vállalkozói környezetet teremt a településen működő vállalkozások számára, ösztönzi új gazdasági szervezetek letelepedését;
- Javítja a munkavállalók képzettségét, versenyképességét;
- Segíti a pályakezdők, illetve az esélyegyenlőség tekintetében leginkább érintett társadalmi csoportok versenyképességének javítását;
- Törekszik a térségen belüli együttműködések kialakítására, erősítésére;
- Helyi adottságokra, értékekre alapozva növeli a település idegenforgalmi potenciálját, összekapcsolja a térség turisztikai attrakcióit.

Épített környezet, értékvédelem

- Megbecsüli és védi épített örökségének értékeit, a település jellegzetes, karakteres épületeit és egyéb művi értékeit;
- Megőrzi az egyedi településszerkezeti karaktereket, valamint törekszik annak összefüggő szerkezetének, kompaktságának megtartására;
- Tudatosan formálja a településképet, és törekszik a település harmonikus működését elősegítő területhasználat kialakítására;
- Folyamatosan tájékoztatja a lakosságot a Településképi Arculati Kézikönyv és a Településképi Rendelet változásairól, tudatosítja az értékek megőrzésének fontosságát és módját.

Táji-, természeti környezet

- Megőrzi a védett, ökológiailag és tájképvédelmi szempontból értékes területeket, az erdős és gyepes élőhelyeket;

- Támogatja a megindult extenzív irányú folyamatokat, a hagyományos, táji gazdálkodási módokat;
- Megteremti az összhangot a térségi terv erdő övezetével és az országos erdőállomány kataszterrel, megőrzi és minőségi módon fejleszti az erdőterületeket;
- Fenntartja a kedvező erdősültségi arányt, kijelöli a nem erdőterületbe sorolt kataszteri erdőterületeket;
- Megőrzi és támogatja a mezőgazdaság szerepét;
- Védi a jó minőségű mezőgazdasági területeket megteremti és támogatja a racionális természetkímélő földhasználatot, ösztönzi és fejleszti az öko- és biogazdálkodás módszereit;
- Fejleszti az idegenforgalmi ágazatot, elsődlegesen a természetjáró-, a sport- és az ökoturizmus előtérbe helyezésével, megteremti a fejlesztési lehetőséget a hatályos besorolás felülvizsgálatával.

Zöldfelület fejlesztés, környezetvédelem, közlekedési és közműinfrastruktúra

- Felülvizsgálja a kijelölt zöldterületek és a meglévő, közparki funkcióval rendelkező zöldfelületek területfelhasználási és övezeti besorolását, átstrukturálja a kialakult állapotnak megfelelően;
- Minőségi módon fejleszti és fenntartja a használati értékkel nem bíró zöldfelületeket;
- Megőrzi a meglévő közparkok, pihenőparkok és intézmények zöldfelületeit, gazdagítja funkcióikat, minőségi fejlesztést valósít meg, dekoratív növény kiültetéseket telepít;
- Bővíti a rekreációs és sportolási lehetőségek körét, fejleszti a lakossági igényeknek megfelelően, valamint turisztikai vonzerőként;
- Biztosítja a sportpályák helyét, korszerű, multifunkciós sportpályákat alakít ki;
- Fiatalokat is kiszolgáló, közösségformáló, aktív közösségi tereket, találkozóponthoz alakít ki;
- Fejleszti a gyalogos és kerékpáros kapcsolatokat, útvonalakat, ehhez kapcsolódóan tematikus útvonalakat, megállóhelyeket, pihenőket, esőbeállókat alakít ki, információs táblákat helyez ki;
- Ökoturisztikai ismeretterjesztő útvonalakat alakít a vízfolyások mentén;
- Megőrzi a település kedvező környezeti állapotát;
- Megoldja a csapadékvíz megtartását, illetve a megfelelő felszíni vízelvezetést;
- Végrehajtja a patakmedrek komplex rendezését, javítja a lefolyási viszonyokat, csökkenti a villámárvizek, vízerózió kedvezőtlen hatásait;
- A felszíni és felszín alatti vízkészletek, a saját vízbázis fokozottabb védelme érdekében tovább fejleszti a szennyvízelvezetést és kezelést;
- Védi a hidrogeológiai szempontból érzékeny vízbázisokat;

- Felhasználja a környezeti adottságokban rejlő lehetőségeket, nagyobb mértékben hasznosítja a megújuló energiahordozókat, visszaszorítja a hagyományos energiahordozók használatát;
- Támogatja az energiatudatos szemléletre nevelést és életvitelt.

3.2. A fejlesztési akcióterületek bemutatása

A fejlesztési akcióterületek rövid bemutatása, a hozzájuk kapcsolódó fejlesztés pénzügyi forrása és ütemezése, időtáv szerinti csoportosítása (rövid-, közép- és hosszútáv).

RÖVIDTÁV	
Akcióterület jele	Akcióterület megnevezése
R1	Temető megközelítésének tulajdonosi rendezése
R2	Temetői parkoló kiépítése
R3	Gépjármű áthajtó híd létesítése a temetőhöz, patakrendezés
R4	Hivatal és könyvtár mellett szenvedélybeteg klub kialakítása

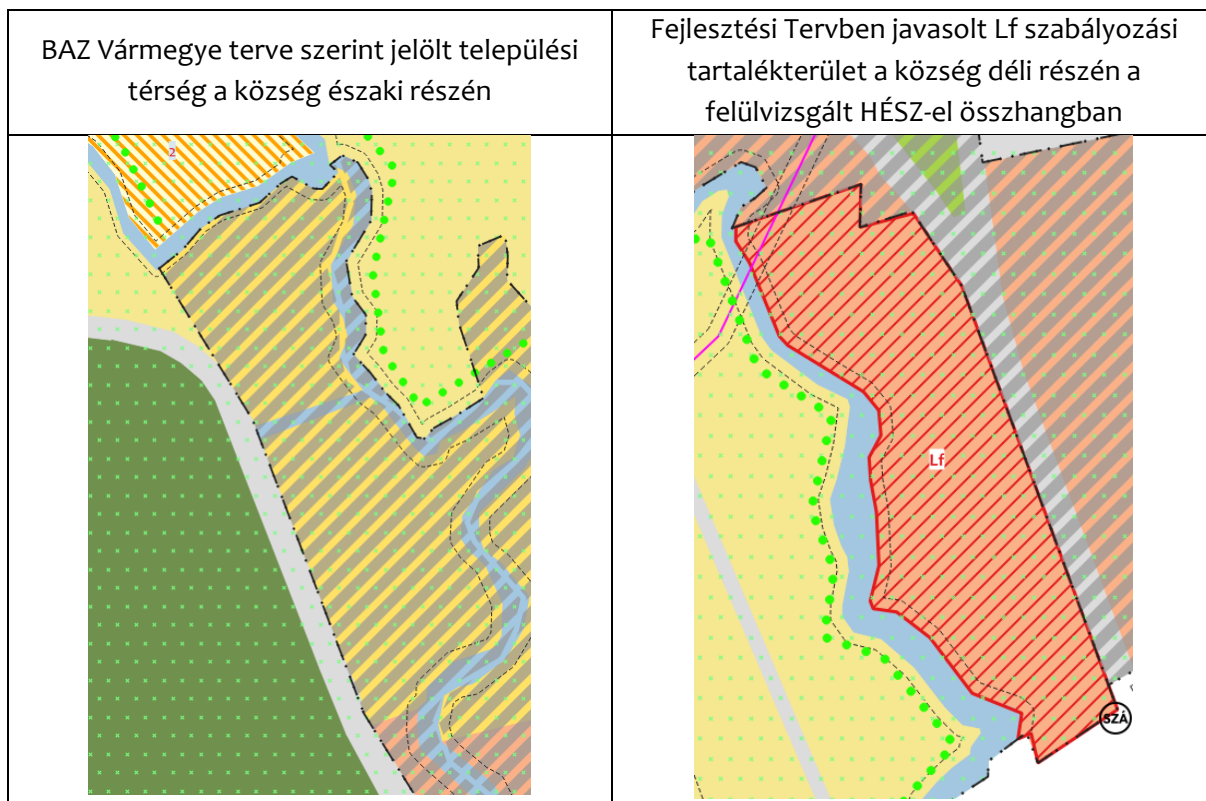
KÖZÉPTÁV	
Akcióterület jele	Akcióterület megnevezése
K1	Faluház fejlesztés, 8-10 szobás vendégház kialakítás
K2	Turisztikai pont kialakítás elektromos autótöltővel, turista büfével
K3	Kilátó és környezetének turisztikai célú fejlesztése
K4	Turisztikai fejlesztés - kemping, panziók
K5	Turisztikai fejlesztés - tanösvény

Az akcióterületekhez kapcsolódó fejlesztések megvalósítása elsősorban az uniós pályázatok nyújtotta pénzügyi források segítségével lehetséges, míg kisebb részt hazai, kormányzati források vagy magántőke, legkisebb mértékben pedig a saját, önkormányzati pénzügyi források állnak majd rendelkezésre a fejlesztések megvalósításához.

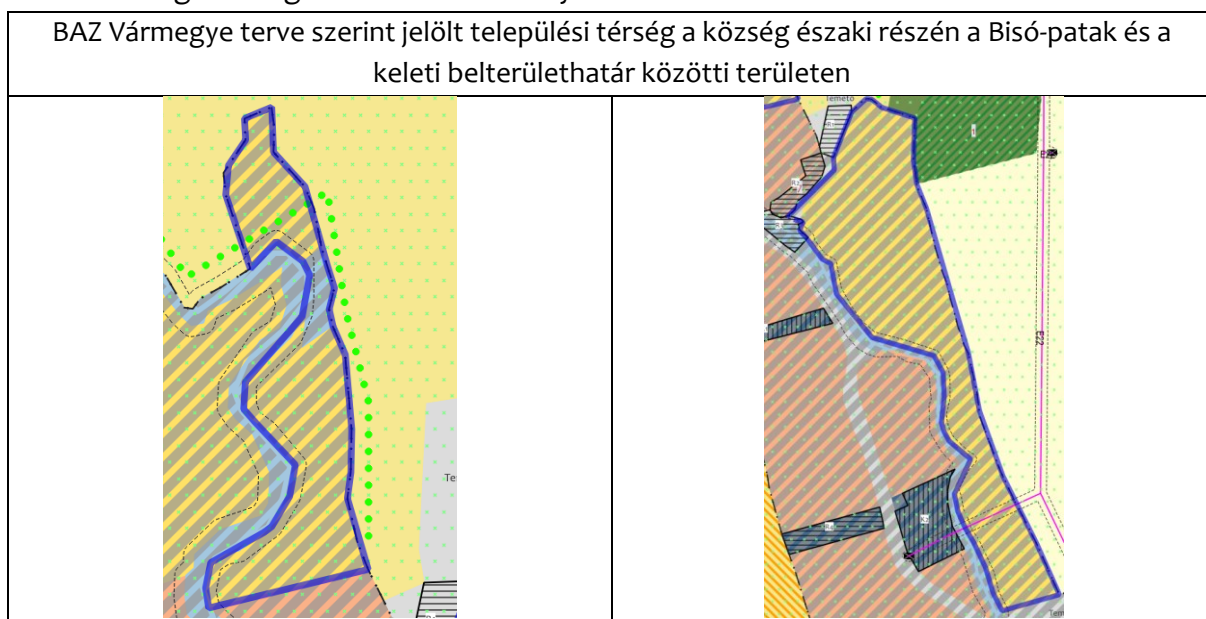
3.3. A szabályozási tartalékterületek

A felülvizsgált Helyi Építési Szabályzatban a település déli részén, a főúttól nyugatra jelölt falusias lakóterületnek jelölt 2,1 hektáros terület az elmúlt húsz évben nem került beépítésre, elsősorban a kedvezőtlen telekstruktúrájának köszönhetően (keskeny szalagtelkek). A terület szabályozási tartalékterületként történő megtartása azonban mégis javasolt tekintettel arra, hogy a BAZ Vármegye terve is jelöl települési térségben olyan beépítetlen területeket, melyek a község távlati fejlesztését szolgálhatják. A javaslatunkban szereplő és a BAZ megye tervében szereplő távlati fejlesztési területek nem fedik egymást, azonban azok telekstruktúrája és főút menti elhelyezkedése teljesen azonos.

Míg a BAZ Vármegye terve a település északi részén jelöli a többlet települési térséget, javaslatunkban a település déli részén került jelölésre a tartalék terület, tekintettel arra, hogy a felülvizsgált szabályozási terv is ezen a településrészen szabályozta a falusias lakóterületet.

A Fejlesztési tervben nem kerültek beépítésre szánt területként kijelölésre a Bisó-patak és a keleti belterülethatár közötti azon földrészek, melyeket a BAZ Vármegye szerkezeti terve települési térségben jelöl, tekintettel arra, hogy azok közterületi megközelítése a Bisó-patak fekvése okán nem megoldott. Ezek a területek a felülvizsgált szabályozásban is kertes mezőgazdasági területként szabályozottak.

4. MONITORING

A településfejlesztési tervben rögzített feladatok, célok teljesülését célszerű folyamatosan figyelemmel kísérni és meghatározott időközönként (javasoltan kétévente) elvégezni a monitoring feladatokat. A monitoring alapján értékelésre kerül a célok irányába történő előrelépés mértéke, szükség esetén pedig korrigálásra, aktualizálásra kerülhet a fejlesztési terv, az elért eredmények, illetve a belső és külső környezet esetleges változásainak megfelelően.

A fejlesztési terv módosítása az önkormányzati képviselő testület feladata. A módosításokat, beleértve a korrekciót kiváltó okokat, rögzíteni kell és nyilvánossá kell tenni. Javasolt a módosításokat partnerségi fórumok keretében megtárgyalni, majd ezt követően önkormányzati döntés keretében elfogadni.

Ahhoz, hogy a településfejlesztési terv megvalósulása figyelemmel kísérhető legyen, a monitoringhoz számszerűsített mutatók alkalmazása szükséges. Ajánlatos olyan mutatók alkalmazása, amelyek révén a szükséges korrekciók biztonsággal elvégezhetőek.

Javaslat a településfejlesztés közvetlen eredményeit mérő legfontosabb mutatókra:

- a település lakónépességének száma (KSH)
- vándorlási egyenleg (KSH)
- ingázás, helyi foglalkoztatás mértéke (KSH)
- 0-14 év közötti korosztály aránya (KSH)
- a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező népesség aránya (KSH)
- működő vállalkozások száma (KSH)
- nyilvántartott álláskeresők száma (KSH)
- szálláshelyek száma és vendégforgalma (Önkormányzat)
- táj mozaikosságának változása, szegélyterületek kiterjedésének alakulása (Lechner Tudásközpont)
- öntözött területek részaránya (Önkormányzat)
- mezőgazdaság hozzáadott értéke területegységre számítva (Önkormányzat)
- létrehozott, új zöldterületek nagysága (Önkormányzat)
- telepített erdőterület nagysága (Önkormányzat)

5. HATÁROZAT TERVEZET

Filkeháza Községi Önkormányzat Képviselő-testületének .../2024. (...) önkormányzati határozata Filkeháza Község Fejlesztési Tervéről

Filkeháza Községi Önkormányzat Képviselő-testülete az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésében és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 62. § (6) bekezdés 6. pontjában kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjában, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 1. pontjában, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 6. § (1) bekezdésében és 13. § (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva, a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet 64. § (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljáró a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet 62. § (1) bekezdés a) pontjában és 11. mellékletében megjelölt véleményezésre jogosult államigazgatási szervek, önkormányzatok és egyéb szervek, a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet 65. § (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljáró, a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet 62. § (1) bekezdés b) pontja szerinti partnerek, továbbá a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet 64. § (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljáró, a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet 62. § (2) bekezdés a) pontja szerinti környezetvédelméért felelős szervek véleményének kikérésével **elfogadja Filkeháza Község Fejlesztési Tervét az 1-4 pontokban rögzítettek szerint.**

1. Filkeháza Község Fejlesztési Terve a jelen határozat 1. melléklete.
2. Filkeháza Község Fejlesztési Tervének Tervlapja a jelen határozat 2. melléklete.
3. Az 1. és 2. pontokban szereplő Fejlesztési Tervben rögzítettek szerint a Filkeháza 2,2 hektár Falusias lakóterületi célú szabályozási tartalékterülettel rendelkezik.
4. Jelen határozat és a hozzá tartozó mellékletek a kihirdetését követő 15. napon lépnek hatályba. A határozat hatálybalépésével egyidejűleg .../2... (...) Kt. határozattal megállapított Településfejlesztési Konceptió és a .../2... (...) Kt. határozattal megállapított Településszerkezeti Terv hatályon kívül kerül.

A Képviselő-testület felkéri a Jegyzőt, hogy a jelen határozattal elfogadott településszerkezeti terv közléséről az elfogadást követő 15. napon belül gondoskodjon, és a Polgármestert, hogy az elfogadott Fejlesztési Tervet a Képviselő-testület döntését követő 15 napon belül küldje meg az állami főépítésznek és az eljárásban részt vevő összes államigazgatási szervnek a jogszabályban meghatározottak szerint.

Felelős: Polgármester

Határidő: folyamatosan

Kelt: Filkeháza, 2024. év ..... hó ..... nap

határozat 1. melléklete: Filkeháza Község Fejlesztési Terve

határozat 2. melléklete: Filkeháza Község Fejlesztési Tervének Tervlapja